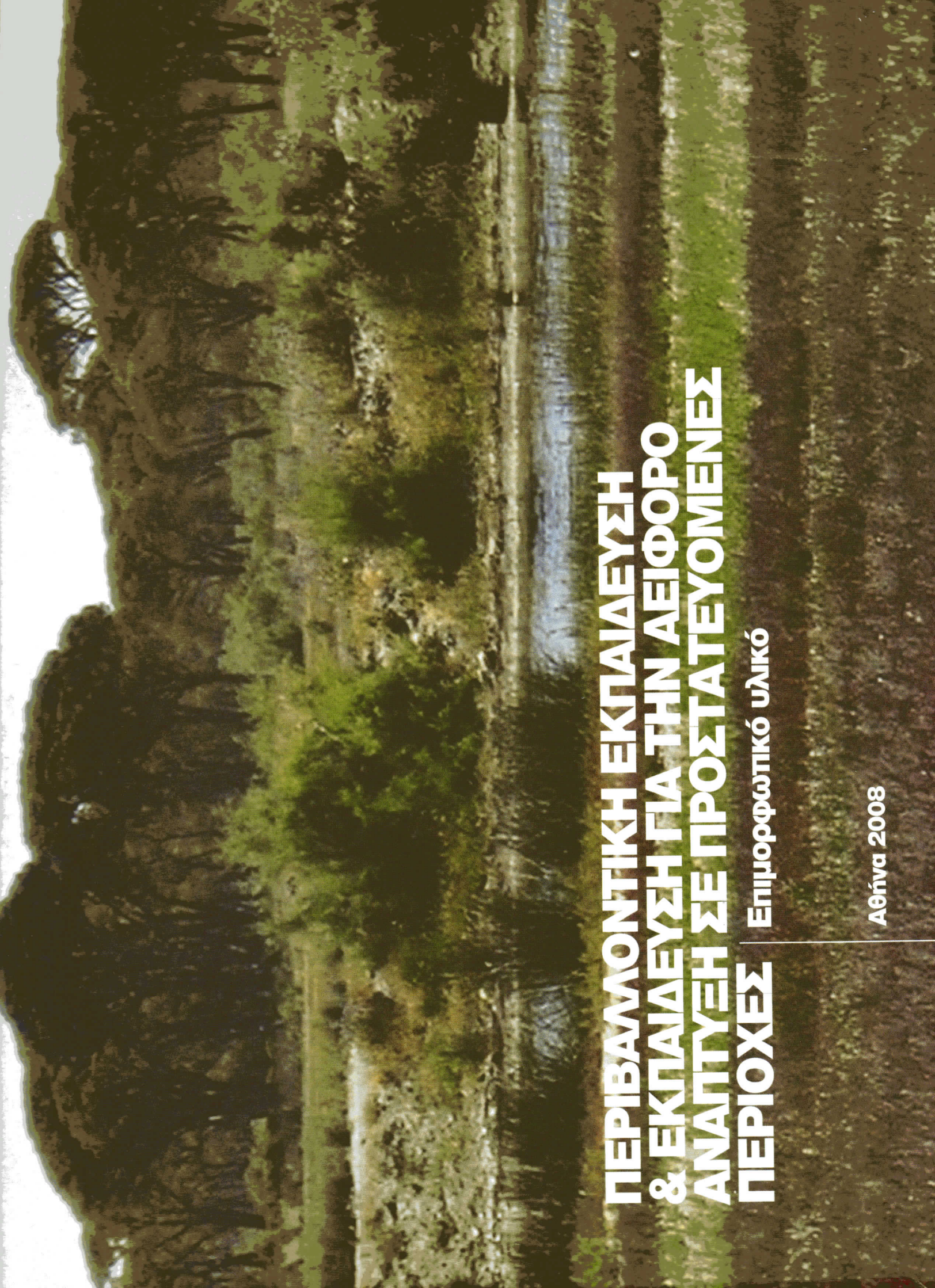

An aerial photograph showing a river winding through a dense, green forest. The river is a light blue-grey color, contrasting with the surrounding greenery. The forest appears to be a mix of deciduous and coniferous trees, with varying shades of green. The river flows from the top left towards the bottom right of the frame.

ΠΕΡΙΒΑΛΜΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Επιμορφωτικό υλικό

Αθήνα 2008

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΜΕΡΟΣ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ & ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ, ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ, ΤΟ ΡΟΛΟ & ΤΗΝ ΑΞΙΑ ΤΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ & ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

- 1.1 Βασικές οικολογικές έννοιες
- 1.2 Οργάνωση & Χαρακτηριστικά των Οικοσυστημάτων
- Τροφικές Σχέσεις - Ροή ύλης & ενέργειας - Οι νόμοι του «ελαχίστου» και της «ανοχής» - Εξέλιξη και σταδιακή αλλαγή των οικοσυστημάτων - Ποικιλία και Ευστάθεια - Αβιοτικοί παράγοντες στα οικοσυστήματα
- 1.3 Βιογεωχημικοί κύκλοι
- Οι κύκλοι του άνθρακα του αζώτου & του φωσφόρου - Ο Υδρολογικός κύκλος ή κύκλος του νερού
- 1.4 Βιοποικιλότητα
- 1.5 Τύποι κλωρίδας και πανίδας στην Ελλάδα
- 1.6 Τύποι οικοσυστημάτων στην Ελλάδα

17
18
22
24
27
28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

- 2.1. Εισαγωγή: Το Περιβαλλοντικό Πρόβλημα
- 2.2 Ρύπανση
- 2.2.1 Ατμοσφαιρική ρύπανση και προβλήματα που δημιουργεί & κλιμαματικές αλλαγές - Φαινόμενο του θερμοκηπίου του όζοντος - Όξινη βροχή
- 2.2.2 Ρύπανση εδάφους
- 2.2.3 Ρύπανση υδάτων
- 2.3 Διάβρωση - ερημοποίηση - αποψίλωση
- 2.4 Πυρκαγιές στα μεσογειακά οικοσυστήματα
- 2.5 Εντατικοποίηση της γεωργίας - υπερβόσκηση
- 2.6 Εισαγωγή/ εισβολή ξενικών ειδών
- 2.7 Υπεραλίευση

41
42
44
47
47
50
51
51
52
53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- 3.1 Εισαγωγή
- 3.2 Κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών
- 3.3 Εξέλιξη των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα
- Το άρθρο 24 και ο νόμος-πλαίσιο για το περιβάλλον
- 3.4 Το σχετικό ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο & η εφαρμογή του στην Ελλάδα
- Η Οδηγία για τη διατήρηση των άγριων πτηνών - Η Οδηγία για τη διατήρηση των οικοτόπων & της άγριας πανίδας και κλωρίδας - Το δίκτυο Natura 2000 - Περιοχές Natura στην Ελλάδα
- 3.5 Το σχετικό Διεθνές Νομοθετικό πλαίσιο και η εφαρμογή του στην Ελλάδα
- Σύμβαση Ραμσάρ - Σύμβαση της Βαρκελώνης - Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής - Σύμβαση UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής & φυσικής κληρονομιάς - Αποθέματα Βιόσφαιρας - Πρόγραμμα UNESCO για τον άνθρωπο & τη βιόσφαιρα - Βιογενετικά αποθέματα & Ευρωδιπλωμα: δύο θεσμοί του Συμβουλίου της Ευρώπης

57
57
59
61
65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

- 4.1 Ανάγκη Διαχείρισης - Αειφόρου Ανάπτυξης
- 4.2 Διαχειριστικές ανηλψεις - Εξέλιξη της έννοιας της διαχείρισης από το 1950 και μετά
- 4.3 Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών - Διαχειριστικά σχέδια
- 4.4. Ενδεικτικά διαχειριστικά μέτρα
- Παραγωγικές δραστηριότητες - Διαχείριση φυσικών πόρων - Επόπτευση & φύλαξη - Επικοινωνία, ενημέρωση & εκπαίδευση του κοινού - Έρευνα, έργα ερμηνείας περιβάλλοντος & πολιτιστικά προγράμματα
- 4.5 Χρηματοδότηση Προστατευόμενων Περιοχών
- 4.6 Η πολιτισμική διάσταση των Προστατευόμενων Περιοχών

71
72
74
76
79
80

Β' ΜΕΡΟΣ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ & ΜΕΘΟΔΟΙ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΠΕ) & ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΕΑΑ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕ & ΤΗΝ ΕΑΑ

- 5.1 Από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ)
5.2 Οι προσεγγίσεις των ΠΕ και ΕΑΑ στην έννοια «περιβάλλον»
5.3 Αποτελέσματα της σχετικής εκπαιδευτικής έρευνας
Οι ΠΠ και το ευρύτερο κοινό - Οι ΠΠ και οι μαθητές - Οι ΠΠ και οι εκπαιδευτικοί - Η έρευνα του MIO-ECSDE
5.4 Δίκτυα και συνεργασίες που υποστηρίζουν την ΠΕ & ΕΑΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕ & ΕΑΑ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- 6.1 Εισαγωγή
6.2 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα και δεξιότητες:
Ο ρόλος του εκπαιδευτή - εμψυχωτή - ερμηνευτή
6.3 Αναγκαίες ειδικές γνώσεις για εργασία σε ΠΠ
6.4 Επικοινωνία
6.5 Περιβαλλοντικά παιχνίδια (τρόποι γνωριμίας εξοικείωσης & αφύπνισης της ομάδας)
6.6 Κανόνες συμπεριφοράς και ασφάλειας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΕ & ΕΑΑ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ

- 7.1 Εισαγωγή
7.2 Τι θέλω να επιτύχω (Στοχοθεσία)
7.3 Ποιους θα εμπλέξω
7.4 Σε ποιους απευθύνονται (ομάδα - στόχος)
7.5 Επιλέγοντας τη μέθοδο
7.6 Αξιολόγηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ & ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕ/ΕΑΑ

- 8.1 Επίσκεψη & εργασία στο πεδίο
8.2 Εργασία σε ομάδες
8.3 Καταγισμός ιδεών και αραχνογράμματα
8.4 Ο χάρτης εννοιών
8.5 Χρησιμοποιώντας χάρτες, γραφικά & άλλα εικονικά σύμβολα
8.6 Μάθηση μέσα από τα αντικείμενα
8.7 Τα πειράματα
8.8 Οι αναλογίες & τα μοντέλα
8.9 Εκπαίδευση για τις αξίες στην ΕΑΑ
8.10 Επίλυση προβλήματος
8.11 Μέθοδοι συμμετοχής & ανάληψης δράσης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- Γλωσσάρι
Τα μοντέλα συμπεριφοράς
Νόμος ΑΜΕΑ
Φύλλο εργασίας
Στοιχεία Επικοινωνίας Φορέων Διαχείρισης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α Σ Υ Ν Ο Δ Ε Υ Τ Ι Κ Ο Υ C D

A. ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

B. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΜΟΝΤΟΣ
Οι Διεθνείς Διασκέψεις για το Περιβάλλον και οι σημαντικότερες Διεθνείς Συμβάσεις για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ειδών και οικοτόπων
 1. Διεθνής Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα (CBD)
 2. Η Διεθνής Σύμβαση CITES
 3. Η Σύμβαση για την διαμεθωριακή ατμοσφαιρική ρύπανση σε μεγάλη απόσταση
 4. Η Σύμβαση για την καταπολέμηση της απειρήμωσης (UNCCD)
 5. Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιώσιμη (Αειφόρο) Ανάπτυξη
 6. Το πρωτόκολλο του Κιότο
 7. Διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων
 8. Η Μεσογειακή Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη
 9. Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών (ΟΔΠΖ)
 10. Η Σύμβαση του Άρχους για το δικαίωμα πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφόρηση
 11. Ο Κανονισμός REACH για την διαχείριση των χημικών ουσιών
 12. Η Οδηγία-Πλαίσιο για τα νερά
 13. Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική
2. ΒΑΣΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΕ ΠΕ ΚΑΙ ΕΑΑ
 - 1975 Η χάρτα του Βελιγραδίου
 - 1977 Η διακήρυξη της Τιφλίδας
 - 1992 Chapter 36 of Agenda 21, Rio World Summit
 - 1997 Η Διακήρυξη της Θεσσαλονίκης
 - 2005 Η Στρατηγική της UNECE για την ΕΑΑ
 - 2005 UNESCO Draft International Implementation Scheme for DESD

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Ταξινόμια κατά Bloom
Προσδοκώμενα αποτελέσματα
Επικρατέστερες ταξινομήσεις αξιών
Μοντέλα συμπεριφοράς

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΠΕ ΣΤΙΣ ΠΠ

«Απελλούμενα Ζώα», Ευαγγελία Μανούσου
«Επιπτώσεις του τουρισμού σε Φυσικά Πάρκα και ΠΠ», Σεβαστή Βαμβακοπούλου
«Επίσκεψη στο δάσος – Μελέτη πεδίου», Ενδεικτικό φύλλο εργασίας, Κωνσταντίνα Παναρίτου
«Όλα συνδέονται...», Ιωάννα Παπαϊωάννου
«Παρατήρησε το σήμερα... φαντάσου το χθες και ... ονειρέψου το αύριο της προστατευόμενης περιοχής», Ιωάννα Παπαϊωάννου
«Παρατήρηση Άγριας Ορνιθοπανίδας σε ΠΠ», οδηγίες για τους επισκέπτες, Χάρης Κουρουζίδης
«Πόσων χρόνων είσαι;», Ιωάννα Παπαϊωάννου
«Προσομοίωση βιοποικιλότητας», Χρυσούλα Δρακωνάκη
«Τι να πούλησω;», Χρυσούλα Δρακωνάκη

Γ. ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ στην Αλόνησο, Ιούλιος 2008

Δ. ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Ε. Στοιχεία επικοινωνιών ΦΑΠΠ – ΚΠΕ - ΜΚΟ

